
Σύνοψη στοιχείων ετήσιας έκθεσης AIDA (2020) για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα

Όπως αναφέρεται στην έκθεση, το 2020 σημειώθηκαν 15.696 αφίξεις στην Ελλάδα, μείωση 78,9% σε σύγκριση με το 2019. Από το σύνολο των νεοαφιχθέντων, οι 9.714 αφορούν αφίξεις από τη θάλασσα και οι 5.982 αφορούν αφίξεις από τα ελληνοτουρκικά σύνορα του Έβρου. Ωστόσο, κατά το 2020 σημειώθηκε αυξημένος αριθμός καταγγελιών άτυπων επαναπροωθήσεων (push backs) στα θαλάσσια και χερσαία ελληνοτουρκικά σύνορα. Το ζήτημα αυτό αναδείχθηκε, μεταξύ άλλων, από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, την Ομάδα Εργασίας των ΗΕ για την Παράνομη Κράτηση, την Επιτροπή των ΗΕ κατά των βασανιστηρίων, τον Ειδικό Εισηγητή των ΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου κ.ά.

Το 2020, κατατέθηκαν συνολικά 40.559 αιτήματα ασύλου, μείωση 47,5% σε σχέση με το 2019. Το ποσοστό χορήγησης προσφυγικού καθεστώτος στον πρώτο βαθμό ήταν 33%, παρατηρείται δηλαδή μείωση 55,9% σε σχέση με το 2019. Οι πρώτες δύο χώρες καταγωγής των αιτούντων άσυλο ήταν το Αφγανιστάν, με ποσοστό χορήγησης προσφυγικού καθεστώτος ή επικουρικής προστασίας 66,2%, και η Συρία, με ποσοστό χορήγησης προσφυγικού καθεστώτος 91,6%. Τα εμπόδια και οι καθυστερήσεις σχετικά με την καταγραφή του αιτήματος ασύλου στην ενδοχώρα, τη διενέργεια συνεντεύξεων, την έκδοση και επίδοση πρωτοβάθμιων αποφάσεων, και ταυτόχρονα οι κακής ποιότητας συνεντεύξεις και αποφάσεις, ο μη εντοπισμός ευάλωτων ατόμων, και η δυσκολία χρήσης από τους αιτούντες άσυλο των νέων ηλεκτρονικών εφαρμογών/ αιτήσεων της Υπηρεσίας Ασύλου, αποτελούν ορισμένα μόνο από τα συστημικά προβλήματα που παρατηρήθηκαν κατά το 2020 αναφορικά με τον πρώτο βαθμό της διαδικασίας ασύλου. Περαιτέρω, η εφαρμογή της κατά παρέκκλιση διαδικασίας συνόρων και η απόρριψη αιτημάτων ασύλου ως απαράδεκτων συνεχίστηκε και κατά το 2020 στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, παρά το γεγονός ότι από το Μάρτιο του 2020 δεν λαμβάνουν χώρα επανεισδοχές στην Τουρκία.

Επιπλέον, η αποτελεσματική πρόσβαση στο δεύτερο βαθμό της διαδικασίας ασύλου περιορίστηκε σημαντικά από τον Ν. 4636/2019 και επιδεινώθηκε περαιτέρω εξαιτίας της περιορισμένης δυνατότητας νομικής συνδρομής. Σημειώνεται επίσης ότι από το σύνολο των αποφάσεων ουσίας που εκδόθηκαν σε δεύτερο βαθμό, το 63% ήταν απορριπτικές αποφάσεις.

Όσον αφορά τον τομέα της υποδοχής, το Δεκέμβριο του 2020 συνολικά 28.356 άτομα διέμεναν στις ανοιχτές δομές φιλοξενίας της ενδοχώρας, 28.148 άτομα διέμεναν σε δομές του προγράμματος ESTIA II και 17.005 άτομα βρίσκονταν στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Περαιτέρω, παρά το γεγονός ότι έλαβαν χώρα αρκετές μεταφορές από τα νησιά προς την ενδοχώρα, οι αιτούντες άσυλο που υπάγονται στην Κοινή Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας εξακολουθούσαν να παραμένουν υπό γεωγραφικό περιορισμό στα νησιά του Αιγαίου, ενώ ο εντοπισμός και η ταυτοποίηση των ευάλωτων ατόμων συνέχισε να παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα. Περαιτέρω, ο υπερσυνωστισμός, η έλλειψη επαρκούς πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της ιατρικής περίθαλψης και των υποδομών υγείας, η βία και η έλλειψη ασφάλειας συνέχισαν να εκθέτουν τους αιτούντες άσυλο σε σοβαρούς κινδύνους για τη σωματική και ψυχική υγεία τους. Ακόμη, οι δυσανάλογοι περιορισμοί κυκλοφορίας και ο υγειονομικός αποκλεισμός που επιβλήθηκε στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ) και στις ανοιχτές δομές προσωρινής φιλοξενίας στο πλαίσιο αντιμετώπισης του

COVID-19 προκάλεσε επιπλέον προβλήματα. Η αστεγία και η ένδεια στην οποία περιήλθε τεράστιος αριθμός ανθρώπων αποτελεί ένα ακόμα αξιοσημείωτο ζήτημα της τελευταίας χρονιάς: σε συνέχεια των νομοθετικών εξελίξεων του 2020 οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας είναι υποχρεωμένοι να εγκαταλείψουν τις δομές φιλοξενίας 30 ημέρες μετά τη χορήγηση καθεστώτος.

Ο αριθμός των αιτούντων άσυλο υπό διοικητική κράτηση στα Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης (Προ.Κε.Κ.Α) και τα αστυνομικά τμήματα της Επικράτειας μειώθηκε σημαντικά το 2020. Ωστόσο, οι νομοθετικές αλλαγές που έλαβαν χώρα το τελευταίο έτος και οι εφαρμοζόμενες πρακτικές στο πεδίο της διοικητικής κράτησης πολιτών τρίτων χωρών και αιτούντων άσυλο υποδαύλισαν σημαντικά τα δικαιώματα και τις εγγυήσεις των τελευταίων. Επιπλέον, αναγνωρισμένοι πρόσφυγες και δικαιούχοι επικουρικής προστασίας τίθεντο συστηματικά υπό διοικητική κράτηση κατά το 2020 για λόγους δημοσίας τάξης, κατά παράβαση του εθνικού και του ενωσιακού δικαίου. Ακόμη, ο περιορισμένος δικαστικός έλεγχος της νομιμότητας της κράτησης καθώς και των συνθηκών κράτησης παραμένει σοβαρό πρόβλημα. Τέλος, παρά το γεγονός ότι στα τέλη του 2020, τερματίστηκε η θέση σε «προστατευτική φύλαξη» των ασυνόδευτων ανήλικων σε αστυνομικά τμήματα και Προ.Κε.Κ.Α, οι τελευταίοι εξακολουθούν να διαβιούν στην Ελλάδα συχνά υπό αμφίβολες και επικίνδυνες συνθήκες ενώ το σύστημα επιτροπείας δεν έχει τεθεί από το 2018 έως και σήμερα σε εφαρμογή.

Διαβάστε ολόκληρη την επικαιροποιημένη έκθεση AIDA του 2020 για την Ελλάδα στο σύνδεσμο :

https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2021/06/AIDA-GR_2020update.pdf